

антиядро`), філософська (антиінтелектуалі`зм, антилогі`зм, антиномі`чний, антите`зисний), біохімічна (антивітамі`ни, антиферме`нти) та ін.

Другу за кількістю лексем групу складають терміни, першим компонентом яких є **авто-**: автоімуніте`т, автоінтоксика`ція, автоінфе`кція, автосуге`стія (медична термінологія), автоетно`нім, автоло`гія, авто`нім (лінгвістична), автоколива`ння, авторадіогра`фія (фізична), автомарафо`н, автора`лі (спортивна), автоката`ліз, автокаталіти`чний (хімічна) тощо.

Термінологічна лексика словника, складні слова якої представлені компонентом **аеро-**, зазвичай асоціюються з авіаційною термінологією: аероло`гія, аерото`рія. Проте словник налічує багато лексем з інших галузей науки: аеробіо`з, аероге`нний (біологічна термінологія), аерові`т, аеро`н (фармацевтична), аерозольтерапі`я, аероіонотерапі`я (медична), аеросівба` (сільськогосподарська) та ін.

Найчисельнішу групу термінів складають іменники, рідше трапляються прикметники, а дієслова та прислівники представлено поодинокими лексемами.

Виявлені складні терміни іноді утворюють словотвірні пари або словотвірні ланцюжки: авторота`ція – авторотаці`йний, автоколива`ння – автоколива`льний – автоколива`ти, антираке`та – антираке`тний, антиречовина` – антиречови`нний, антипарале`льний – антипарале`льно – антипарале`льність тощо.

Отже, здійснене дослідження переконливо свідчить, що українська термінологія перебуває в стані безперервного руху й поступового вдосконалення. Завданнями науковців і надалі залишаються впорядкування терміносистем, міжнародне узгодження та уніфікація термінів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник української мови : в 11 т. Т. 1 (А-В). К. : Наук. думка, 1971. 799 с.
2. Словник української мови : у 20 т. Т. 1 (А-Б). К. : Наук. думка, 2010. 911 с.

Ганна Столяр,
студентка 3 курсу
Факультету філології та соціальних комунікацій
Наук. керівник: **В. А. Нищета,**
д.пед.н., доцент (БДПУ)

ЗАСОБИ РИТОРИКИ БЕЗСОВІСНОСТІ В ПРОФЕСІЙНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Педагогічний аспект риторики почали досліджувати в давні часи, зокрема, на початку ХІХ ст. К. Зеленецький, М. Кошанський розглядали питання можливості й засобів формування вміння володіти мовленням у галузі освіти. Нині педагогічну риторіку, аналогічно до градації риторичної теорії, поділяють на загальну й часткову. Завдання першої – вивчати

мовленнєву поведінку суб'єктів освітнього процесу, об'єкт другої – процес формування риторичної культури вчителя конкретної спеціальності.

Сучасний педагог має перманентно дбати про власне мовлення, про його якість, про слова і смисли. І щоб не втратити в особі учня співрозмовника, він повинен уникати в процесі педагогічного спілкування недозволених комунікативних прийомів. У контексті зазначеного вважаємо **напрямок дослідження актуальним**.

У працях з педагогічної риторики фахівці (Ассуїрова Л., Вяльшина О., Голуб Н., Горобець Л., Горошкіна О., Десяєва Н., Іпполітова Н., Климова К., Колеснікова Л., Курцева З., Кучерук О., Ницета В., Нікітіна А., Попова Н., Тимоніна І., Тиригулова Р.) розробляють дієві шляхи формування мовленнєвої та риторичної культури педагогів як риторичних особистостей, здатних ефективно й оптимально впливати в ситуаціях освітнього процесу. У центрі досліджень – риторичні засоби нормативного педагогічного мовлення.

Мета роботи – дослідити недозволені мовленнєві виверти в професійному мовленні педагогів як псевдориторичні.

У. Еко в праці “Вовк і ягня. Риторика безсовісності” [4] на прикладі басні Федра дослідив риторичні прийоми “*captatio malevolentiae*” (здобуття неприхильності), за допомогою яких той, хто володіє владою над іншими (а часто такою людиною постає ритор по відношенню до аудиторії), намагається узаконити свої мовленнєві виверти, підшукуючи законне обґрунтування своїх дій. Таку людину автор вважає безсовісною, адже її безсовісна поведінка полягає у зверненні до риторики задля виправдання безсовісного послуговування владою.

Подібні небажані, маніпуляційні риторичні “лабіринти” й “мовленнєві диверсії” В. Ницета вважає неприпустимими в професійному мовленні сучасних учителів, проте, на жаль, вони ще часто трапляються в повсякденному педагогічному спілкуванні [2, с. 148]. Такі педагоги, на думку вченого, є безсовісними риторичними особистостями, адже використовують такі прийоми:

- **антикомпліменти** (“У тебе дірява пам'ять!”, “Ти впертий, як віслук!”, “На кого ти схожа?”, “Що ти мовчиш, як риба?”) зовсім не слугують стимулом для самовдосконалення [1, с. 174];

- **слова та фрази подвійного значення** (“мене нудить від цього”, “це не так просто перетравити”, “сидить у печінках”, “боляче бачити”, “слухати тебе не хочу”); підсвідомість сприймає інформацію буквально: якщо якесь слово чи фраза має подвійний смисл, то розум переробляє обидва значення [1, с. 172–173];

- **“неслова”** – незвичайні звуко- та словосполучення (“гіпокінез”, “блудний флюїд”, “хронічно-няшне божество”, “кар'єротизм”) – змінюють “психологічне тло” співрозмовника, підмінюючи психологічну реальність, змінюючи звичну модель розуміння, змушують зосереджуватися на адаптації нових конструкцій до власного вербального поля [3, с. 52];

- **вербальна агресія (буллінг** (залякування), **хейзінг** (злі жарти над новачком), **моббінг** (від англ. “натовп”) – цькування великою групою (бойкот, підняття на сміх), “навішування ярликів”) – передумова риторики ненависті [3, с. 53].

Висновки. Учитель який постійно переймається якістю власної мовленнєвої поведінки, спроможний “окультурювати” суб’єктний досвід життєдіяльності учнів і формувати в них досвід позивної педагогічної взаємодії, що є вимогою особисто орієнтованої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колесникова Л. Н. Риторическая культура современного педагога. *Риторика и культура речи в современном обществе и образовании* : сб. материалов X Международ. конф. по риторике : 1–3 февраля 2006 г. / Науч. ред.-сост. В. И. Аннушкин, В. Э. Морозов. М. : Флинта ; Наука, 2006. С. 171–176.

2. Ницета В. А. Риторичні засоби та їх роль в усному мовленні вчителів-словесників. *Педагогічна риторика: історія, теорія, практика* : колект. моногр. О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін.] ; за ред. О. А. Кучерук. К. : КНТ, 2016. С. 134–153.

3. Попова Н. В., Артеменко Я. И. Риторические стратегемы и конструирование реальности. *Вестник Томского государственного университета : Философия. Социология. Политология*. 2014. № 2 (26). С. 49–56.

4. Волк и ягненок. Риторика бессовестности. *Эко У. Полный назад! “Горячие войны” и популизм в СМИ*. М : Эксмо, 2007. С. 75–107.

Володимир Татарін,

студент 4 курсу

факультету філології та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **Т. С. Розумна,**

к.пед.н., доцент (БДПУ)

АВТЕНТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Нові соціально-економічні умови життя в інформаційному світі стрімко активізують питання про інтеграцію України до світової спільноти та в Європейський простір, де провідну роль відіграють гуманітарні знання, людські цінності, здатність підтримувати зв’язок зі світом та бути соціально мобільними. Починаючи з 2015 року, коли команда Go Global офіційно ухвалила програму «Ukraine Speaking», відбулися значні зрушення у ставленні до іноземних мов як до дієвого інструменту для обміну освітнього, наукового, культурного та бізнес досвіду.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що чимало вітчизняних і зарубіжних вчених розробляли окремі елементи культурологічного підходу до навчання іноземної мови. Зокрема, І. М’язова (досліджувала особливості міжкультурної комунікації), М. Байрам та М. Крамш (займалися комунікативно-етнографічним напрямом), Г. Нойнер та В. Сафонова (аналізували соціокультурний напрям), Л. Серкю (вивчала особливості викладання іноземних мов у міжкультурному світі), В. Галловей, А. Гілмор, С. Дедженер, В. Перселл-Гейтс, М. Худа та Е. Якобсон (аналізували проблеми використання автентичних матеріалів на уроках іноземної мови),